

אבל איני מניח שצמברליין בקבינט יגין עלינו יוד
מאשר יעשה זאת מלקולם - ומלקולם הוא משענה קנה רצון. אין
לקוות מסנו כמעט כלום.

18 פברואר

אחרי שיבתנו אחמול עם הממשלה, לאחר שאמרתי
שוב לס.מ. מה שיש בלבי, ביקשתי מסנו להועיד לי שיחה פרטית,
לא רשמית, בשעה הרצויה לי. הוא קבע השיחה להיום בשעה
ארבע בארסון סנט ג'יימס. כשבאתי לשם נכנסה מכונית וס.מ.
יצא מהוכה. עלינו לחדרו ומצאנו שם דוני. הוא שאלני אם אני
מתנגד לנוכחותו. אמרתי שאם הוא רוצה להשאירו - ישאירו,
אך הייתי מבכר לדבר ביחידות, ודוני עזב לאחר שהביא לנו חה.
אמרתי שאני משתומם לסבלנותו וחריצותו בהנהלת
הישיבות, נוסף על העבודה הרבה המוטלת עליו במשרד בפרלמנט
ובקבינט.

ס.מ. - העבודה לא קלה, אך אני אוהב לעבוד.
א. - באתי אליך על-פי בקשה ויצמן, לברר באופן לא
רשמי כמה דברים שבירורם לא קל בישיבות רבות עם ויצמן היה
צריך לנסוע לפריס ולא ישוב לפני יום א'. כלנו רוצים לעזור
לו עד כמה שאפשר. ויצמן כידוע לי וכל חבריו העובדים אחי
מניחים את הקואופרציה עם ס.ה.מ. כיסוד לפעולתם, ועד כמה שהדבר

חלוי בנו ומתאים לעיקרי השקפתנו אנו רוצים למנוע קשיים
שאפשר לסלק, ונדמה לי שהבהרה המצב מצדו ומצדנו עלולה לחקל
78) על עבודתו הקשה. ומשום כך אני צריך להביע את תמהוני על
שהוא הציג לנו דבר שבלי ספק ידע למפרע - כי הוא יודע דיו
את חנוכתנו ודעתנו ש שאי-אפשר לנו לקבל בשום תנאי, וזהו -
הפסקה גמורה של עליה לאחר איזה זמן, או מעמד של מיעוט או
חלוח העליה בהסכם ערבי, מה שהוא קורא זכות ויסו. האסנם
לא ידע שלא יתכן כלל לשקול הצעה כזו ?

מ.מ. - אני כמובן יודע את עמדתכם ומבין אותה,

אבל באמת חשבתי הפעם שאולי תסכימו לכך,

(1) מפני שאולי על-ידי-כך תוכלו להגר במשך

חומן לעבר-הירדן,

(2) שעל-ידי-כך יוקם שלום בארץ ותהיה לכם עליה

והחקדמות בשנים הקרובות.

א. - אין בדעתי עכשיו לבזבז זמןך בהסכמה וויכוח

זה. כל מה שהיה לנו מה להגיד בענין זה הגדנו בישיבות השבוע

הזה. עלי להגיד שבישיבות אלו יש לי הרגשה של futility

מ.מ. - הניע ראשו בהסכמה בהבעת פנים מיואשת.

המשכתי - ולפעמים נדמה שהשיחות אהנו אינן אלא

לשם אדיבות, כי אהנו שוחחתי במשך כמה חדשים, כי הכובד המעשי

מוטל בשיחות עם הערבים.

מ.מ. הניע ראשו בשלילה ואמר: לא, לא, בשום אופן,

א. - בכל אופן אין צורת השיחות עשויה לקדם למעשה

אח הדברים. ואני רוצה בזמננו זה להבהיר אם אפשר כמה דברים מצדנו והייתי מבקשו להבהיר אם הוא רואה אפשרות בכך כמה דברים מצדו, למען שנדע אם ובמה אנחנו יכולים לעזור ולקדם את הבירור. אין אנו יכולים לדון על שום דבר ששולל זכותנו היסודית בארץ, ומשום כך אין אנו יכולים לדון על מה שאחיה קורא זכות ויטו. אין אני רוצה דווקא שהגיד לי עכשיו שאחיה חוזר בך מרעיון זה. אולם לשם אפשרות של בירור נניח שהצעה זו ירדה לגמרי מעל הפרק, ונשארו רק הצעות לסידור זמני של עליה, אבל בהצעתך היו שלושה נעלמים: אורך הזמן, גודל האחוז, שיעור העליה לכל שנה, החיוב להגיד לי מה יש בדעתך?

מ.מ. - יש בדעתי אחוז של 35 או ארבעים במקרה של ויטו, בעצם יותר 40 מאשר 35, בלי ויטו אני חושב על אחוז של 35 ואולי פחות. חשבתי תקופה של עשר שנים. אפשר להגיד תקופה של חמש שנים, אבל נדמה לי שיותר טוב עשר שנים, כי זה ירגיע יותר וייצור מצב יותר סבבילי.

א. - האמנם אפשר לעשות עכשיו סידור לעשר שנים? אני אחסול לא יכלתי לצטט דבר ה-P. M., כי לא ראיתי עצמי מורשה לכך, אבל אחיה הייתה נוכח בפגישתנו ושם עשה צ'מב. אמר שאין הסמשה יכלה עכשיו להחייב אפילו על שלוש השנים הבאות, כי אין הוא יודע איזו ממשלה תהיה אז ומה יהיו המסיבות. ואני רוצה להגיד לך שפגישה ראשונה זו עם P. M. עשתה עלי רושם שלפני איש ישר ואמתי, ולא פגשתי מקודם אדם יותר אמתי ממנו.

מ.מ. - בהדגשה: היה לך רושם נכון. הוא באמת איש

כזה.

א. - הוא גם חסכים לדברי ויצמן שבלי הסכם עם
הערבים אין לנו כל בטחון שמה שהממשלה חגיד עכשיו - הוכל
להוציא לפועל במשך זמן רב. ולעולם אינך חושב שאם סידור
זמני - רצוי זמן יוחר קצר ?

מ.מ. היה נבוך קצת ואמר: איני רואה שיחיה הסכם
עם הערבים. ערבי א"י אינם זזים מעמדתם.

א - והמדינות הערביות ?

מ.מ. - המדינות הערביות לא יעשו שום הסכם בלי
הארצישראליים, אם כי דעתם אולי שונה. אולם כל מה שהתקופה
ההיא יוחר גדולה עלול הדבר לספק יוחר את המדינות וזהו העקר
בשבילנו.

א - ואם שוב יהיו מהומות ?

מ.מ. אנשינו יודעי דבר (מ.מ. קרא בשם שנשטם מזכרוני)

אומרים שאחרי הכרזת מדיניותנו יהיו אולי במשך 3-4 שבועות
מהומות, ואחרי-כך ישקט, כי העם עייף. אינך חושב ככה ?

א. - אי-אפשר לדבר על העתיד בבטחון מוחלט, אבל

לפי ידיעתי את ערבי א"י חושש אני שהמהומות עלולות להמשך או
להתפרץ כעבור איזה זמן; לא נחוץ כל העם. גם עכשיו אין העם
עושה מהומות. דיים מנהיגים אחדים אשר במקצת מחוץ ניסוקים
פטריוטיים ובמקצת מחוץ אמביציות אישיות ילקטו חמש מאות או
אלף בחורים, אשר גם בחלקם מחוץ ניסוקים פטריוטיים ובחלקם
באשר הם שודדים - ויש די שודדים בקרב הערבים בכל הזמנים -
אשר ימשיכו קמפניה של טירור.

מ.מ. - היכול אני לשאלך שאלה גלויה-לב ?

אינך מחויב לענות כלל, אם אינך חושב לשוב לענות. אמור לי במה היית מבכר: עליה יותר גדולה עם ויטו - או עליה יותר קטנה בלי ויטו.

א. - אענה לך ברצון מיד, ובגלוי-לב גמור.

אין אנו יכולים לקבל שום סידור, בין שהוא זמני ובין שהוא קבוע, שקובע או מחייב (which involves or implies) שלילה של זכות יסודות שלנו, כגון שאנו בא"י בזכות, שאנו חוזרים ובונים את ביתנו הלאומי, או שעליהנו חלוייה בהסכמת הערבים, וכל הצעה הכרוכה בשלילה כזו, במפורש או מכללא, אנו מוכרחים לדחות, אבל אני רואה אפשרות - אולי רק אפשרות סיאוריסית - של סידור לפי אחד משלושה קוים אלה:

(א) מדינה יהודית בפדרציה יהודית ערבית.

לדעתי זהו הפתרון האידיאלי, ואני מאמין שפתרון זה יבוא בזמן מן הזמנים. אך איני חושב שהוא עכשיו בגדר של מדיניות מעשית, אם כי דעתי על דבר זה עם כמה מנהיגים ערבים עוד לפני שנים אחדות, ולמשל עוני עבד אל הדר הסכים לכך בפרינציפ.

(ב) פתרון שני יוכל להיות חלוקה, לפי יסודות

פול. חוששני שגם דבר זה אינו מעשי בשעה זו, אם כי שמעתי כאילו נורי נוטה לכך, אך איני יודע עד כמה זה נכון. הוא כדומני דורש את חיפה (מ.מ. עשה העויה של אי-הסכמת).

(ג) הדבר השלישי אשר יתכן זהו סידור זמני,

הייתי מבכר לחקופה של חמש שנים, של ענייני עליה. במקום לקבוע

העליה בכל חצי שנה, כמו שהדבר נעשה עכשיו, נסכים לסידור מסוים למשך, נגיד, חמש שנים, כמובן בלי כל ויטו.

מ.מ. - אני כשלעצמי חושב הפתרון הטוב ביותר

זהו מדינה יהודית ופדרציה, זה גם יבוא לדעתי, אבל אין זה מעשי בשעה זו כאשר אמרת. נורי לא יוכל לקבל את חיפה.

אבל איני רואה הבדל בין הצעה א' ובין הצעה ב' שלך. א. - יש הבדל גדול. חלוקה, שפירושה חלוקה

א"י המערבית מחייבת מדינה יהודית סוברנית. זה הסוברניות

יכלה להיות פיצוי מה בעד אבדן שטח. אם צרופנו לפדרציה

ערבית יתכן רק אם א"י כולה, לכל הפחות המערבית תהיה יהודית.

כי בהצטרפנו לפדרציה אין הערבים היושבים במדינה יהודית נמצאים

לגמרי תחת שלטון יהודי, כי הם סרגישים שהם נמצאים בחוץ יחידה

יותר גדולה שהיא בעיקר ערבית.

מ.מ. - אם תהיה חלוקה אני סבור שאתם תקבלו גם

חלק בעבר-הירדן.

א. - אתה מתכוון לחכניה לוויד ?

מ.מ. - לאו דווקא החכניה של לוויד. אבל אתם יכולים

לקבל שטח בעבר-הירדן, אולי בדרום. כרגע איני יכול להגיד מתי

זה יבוא. ערבי א"י דורשים הקמה מדינה ערבית סיד, וכנראה לא

יוזו סעמדתם, ואם לא יהיה הסכם עם ערבים יותר טוב שלא יהיה

גם הסכם עם היהודים. הסכם אחכם אולי עוד יגדיל את התנגדות

הערבים. אולי אפשר לעשות דבר מה על-פי הקווים של חכניה סמואל.

א. - הזוכר אתה שחבר הממשלה הנוכחית מי שישב

במשרד לפני א.ג. - הלורד סווינסון - ענה בבית הלורדים
כשרק סמואל הציע את חכניו, שלא ימצא אף יהודי אחד שיסכים
לכך.

מ.מ. - במצב הנוכחי נראה שהמשלה תצטרך לגזור
את מדיניותה.

א. - מהו, איפוא, סעם השיחות בסנס ג'יימס?
מ.מ. - ברור שאנחנו לא יכלים לספק את שני הצדדים,
כי אין אנו יכלים להקים מדינה ערבית, ואמרנו זאת למשלחת
הערבית.

א. - איני אומר שאתם תעזבו את הארץ ואני יודע
שלא תעזבו, מפני טעמים אימפריאליים, והטעמים האלה הם גם
שלנו, כי אנו מעוניינים באימפריה לא רק כיהודים אלא כאנשים.
אבל אני רוצה להעיר כי אם יהיה שוב ריב - זה לא יהיה בגללנו
בלבד. אפילו אם לא תהיה עליה - ילחמו הערבים נגדכם, כי הם
אינם רוצים בשלטון זר, כמו שהיה בעיראק או במצרים.
מ.מ. - אבל אלמלא היו יהודים היינו עושים חוזה
ומבטחים סה שנחוצ.

א. - כן, אבל עובדה היא שיש יהודים, ומה שאני
רוצה להגיד הוא, שאלמלא נימוקים אימפריאליים, שהם חשובים לנו
כל כך זו לא הייתה רק שאלה של יהודים וערבים בארץ - לא היה
צורך בשבילנו, בכל אופן, שאתם תשארו, לא למען הגנה על עצמנו
ולא למען עליה, אם כי אנו עכשיו מיעוט - אנחנו יכלים לדאוג לעצמנו
בפני החקפה של ערבי א"י, וגם נוכל בעצמנו לסדר עליה.

מ.מ. - אם כי הערבים הם יותר ספי שנים ?

א. - כן.

מ.מ. - אבל אם גם זה ככה - הרי ערבי א"י יוכלו

להביא חיוזק מעיראק, למשל.

א. - בוודאי, אבל גם אנו יכולים להביא חיוזק.

מי כסוך יודע שהים אינו מחסום (barrier), הרבה פחות
מסדבר שבין עיראק וא"י. ואנו יכולים להביא דרך הים חיוזק
של עשרות ומאות אלפים, וגם יש סמשלות שיעזרו לנו בכך.

מ.מ. - פולין ?

א. - כן, כמובן לא סתוך אחבה אלינו. אך לא רק

פולין, גם מאמריקא נוכל להביא רבבות אנשים והיינו מסחדרים
בעצמנו עם הערבים. כמובן, אין זה אלא בירור סיאוריס. איני
סניח אף לרגע יציאחכם מהארץ. ולא היינו רוצים כלל ביציאחכם.

אבל נשוב לשאלה המעשית: אחה העירות גם הגבלות

קרקעיות. החוכל להגיד לי למה אחה סחכוון ?

מ.מ. - אין לי חכניה ברורה ומסוימת, אבל אני

חושב על הצעות הועדות השונות. באזור ההרים חל איסור גמור
לקניה קרקע, ובשאר השטח יהיו הגבלות מסוימות, עד שהספתחות
יותר אינסנסיבית תפנה שטחים.

א. - האם זאת אומרת שיהודי לא יוכל להחישב כלל

בהרים, שזהו השטח הגדול ביותר של הארץ ?

מ.מ. - (קצת נבוך) אין זאת אומרת שיהודי לא יוכל

לגור שם. הכוונה לרכישת קרקע.

- א. לא נדון עכשיו על היקף כל השאלה, אחת יודע
 מה זאת בשבילנו החישובות חקלאית, אבל גם אליבא דערבים איני
 רואה טעם באיסור זה. יש בינינו ריב עם הממשלה על גודל
 השטח הראוי להתישבות. אולם אני מוכן לקבל מה שהערבים טוענים.
 לא ידעתי מה הם אומרים לכם בשיחות, אבל הם פרסמו בכל העיתונים
 את ה- Case שלהם, והם טוענים שבארץ יש רק 1.700.000 אקר
 אדמה ראויה לעיבוד. ידוע שהשטח של א"י המערבית הוא 26 מיליון
 דונם, יוצא, איפוא, שלדעת הערבים כשמונת עשר מיליון דונם
 אינם ראויים לעיבוד, ולא יצליחו להם כלל והם לא יוכלו להשתמש
 בהם. מדוע תאסרו עלינו רכישת אדמה זו ? מדוע גזירה זו
 שאינה מועילה לערבים וגוזלת הנאה מאתנו ?
 מ.מ. - אחת מתכוון לנגב ?
 א. - השטח הגדול ביותר הוא הנגב, אך אדמות כאלו
 יש בכל ההרים.
 מ.מ. - האם זוהי אדמת הממשלה ?
 א. - לאוו דווקא. יש בא"י שלושה סוגים של אדמה :
 (1) קנין פרטי,
 (2) קנין המדינה,
 (3) מוח - No mans land, שלפי הגדרת החוק
 החורכי הקיים גם עכשיו אין לה בעלים, אינה מעובדת ורחוקה
 מישוב, באופן שאם אדם קורא בקול רם אין איש שומע אותו. וסי
 שלפי החוק החורכי "מחייה" אדמה זו, כלומר מעבד אותה, נעשה בעלת,
 ומשלם לממשלה רק מחיר שוויה (בדל)

מ.ס. דברים אלה יש כמובן לברר, ולשם כך יש ועירה

זו. אבל אמור לי: האם יש לכם אדמה מספיקה כבר עכשיו לקלום עליה, נגיד, של שלשים אלף איש ?

א. הישובים שלנו יכלים לקלום עוד מספר הגון של

מחשבים, אבל בלי אדמה נוספת לא נוכל לקלום שלשים אלף איש לשנה.

מ.ס. - מה דעתך על החכנית הגרמנית החדשה - איני

יודע אם החקיים - שפירושה הוצאה 150.000 יהודים מגרמניה במשך

חמש שנים, על-מנת שיוטב לפי שעה היחס ליהודים הנשארים.

אם תקבלו 30.000 לשנה - התסחדר על-ידי כך שאלת הפליטים ?

א. - לצערי עלי להגיד לך שזה לא יפתור שאלת

הפליטים. כי אם באמת גרמניה תוכל להוציא שנה שנה שלושים

אלף יבוא מיד חורה של פולין. פולין רוגזה כבר על ה"דיסקרימינציה"

נגד יהודיה. הממשלה הפולנית אוסרת לנו שלא יוכלו לעמוד בפני

הלחץ של האופוזיציה האנטישמית החזקה מאוד. אז שחם בעצמם

יוכרחו לנקוט בדרכי היטלר ביחס ליהודים, או שיפלו וחבוא מסעלה

מעין נאצית שתגרש את היהודים.

מ.ס. שהיה נבוך ומאוכזב מחשובה זו - חאמר לי מה

דעתך על מועצה מחוקקת לפי יחס פרופורציונלי של החושבים ?

עלי להגיד לך שהערבים אינם נלהבים לכך, כי הם דורשים מדינה.

א. - זוהי אחת השאלות המסליבות (involve)

אחד מאותם העקרונות שאין אנו יכלים לקבל - מוסד מחוקק המיוסד

על הישיבה של הארץ כרוך בשלילת אחד היסודות שעליהם עומדת זכותנו.

אין אנו שוללים זכות הערבים בארץ כבני הארץ, אבל אנו שוללים זכות הבעלות היחידה שלהם לארץ. אנו אומרים שמה שיש לערבים וכל מה שהם יצרו - הוא שלהם, והם יכולים להחנהל בענייניהם על-פי זכות הגדרה עצמית. אולם אנו שוללים זכות בעלותם על הארץ כולה, כי בארץ זו יש אפשריות רבות להסונים שהערבים לא יצרו ולא השתמשו בהם - ואין להם השליטה על אפשריות אלו; אחן רק דוגמא אחת: ים-המלח. זוהי לא יצירת ערבי א"י - זוהי לא יצירת ערבי א"י - זוהי יצירת אלהים. מאות שנים היה זה "ים מלח", הערבים לא השתמשו בו ולא ניהנו ממנו. אנחנו הפכנו אותו לים חי. מאות ואולי אלפי אנשים מחפרנסים עכשיו ממנו, ביניהם גם ערבים. אנחנו שוללים זכות הרוב הנוכחי לקבוע גורל הארץ כולה, הכוללת דברים כמו ים-המלח, או אדמות לא נושבות. ס.מ. - נראה לי שטוב להמשיך בירורים סנפידנציאליים אלה; בשיחה הבאה יהיה גם ו. וגם שרטוק; זה יוכל להיות ביום השלישי. א. גם אני חושב שזה יוכל להיות מוקיל. ואני סנית שזוהי גם דעה ויצמן. הוא ישוב ביום השני, ונוכל בערב בפגישה בסנט-גימס לקבוע את השעה.

בזאת נפרדנו.

שבתי למלון ומסרתי עיקרי הדברים למשה וברל.